

ENGELLİ ANNELER VE ÇOCUKLARI: GÖRÜNMEYEN BİR PERSPEKTİF

MOTHERS WITH DISABILITIES AND THEIR CHILDREN: AN INVISIBLE PERSPECTIVE

Sümevra TOPAL ¹¹ Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye.

ÖZET

Engelli ebeveynlerin çocuklarının karşılaştıkları zorluklar ve benzersiz öğrenme gereksinimleri hem bireysel hem de toplumsal gelişim üzerinde derin etkiler yaratmaktadır. Ancak, bu önemli konuya ilişkin literatürdeki sınırlı sayıda çalışma, bu çocukların korunmaya ve kapsamlı destek mekanizmalarına olan ihtiyaçlarını tam anlamıyla ortaya koymaktan uzaktır. Bu durum, söz konusu çocukların yaşam deneyimlerine farklı bir paradigmadan bakılarak yeni yaklaşımlar geliştirilmesini gerektirmektedir.

Bu editöre mektubun temel amacı, engelli çocukların sesi olmak ve onların karşı karşıya kaldıkları zorluklara dikkat çekmektir. Akademik topluluğu, multidisipliner bir perspektifle bu alandaki bilgi eksikliğini gidermek için harekete geçmeye davet etmek, bu yazının en önemli motivasyonlarından biridir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Anne, Çocuk, Hemşirelik Bakımı

ABSTRACT

The challenges faced by children of parents with disabilities and their unique learning needs have profound effects on both individual and societal development. However, the limited number of studies in the literature on this important topic is far from fully addressing the needs of these children for protection and comprehensive support mechanisms. This situation requires new approaches to be developed by looking at the life experiences of these children from a different paradigm.

The main purpose of this letter to the editor is to be the voice of children with disabilities and to draw attention to the difficulties they face. Inviting the academic community to take action to overcome the lack of knowledge in this field with a multidisciplinary perspective is one of the most important motivations of this article.

Keywords: Child, Disabled Mother, Nursing Care

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Sümevra TOPAL, Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye. **E-mail:** sumeyra.topal@istiklal.edu.tr

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: Topal, S. (2025). Engelli Anneler ve Çocukları: Görünmeyen Bir Perspektif. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 10(1), 138-140. <http://doi.org/10.5281/zenodo.14995678>

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) verilerine göre, dünya genelinde 1 milyardan fazla birey engelli yaşam sürmektedir ve doğurganlık çağındaki kadınlar arasında engellilik oranı %6,4 ile %12 arasında değişmektedir (WHO, 2020). Türkiye'de ise Ulusal Engelli Veri Sistemi'ne kayıtlı 2.511.950 engelli bireyin %44'ü kadınlardan oluşmaktadır (Şen, 2018). Ancak, engelli annelerin ve bu annelerin çocuklarının toplumsal yaşamları üzerindeki etkilerini inceleyen akademik çalışmaların sayısı sınırlıdır. Bu bilgi eksikliği, özellikle bu çocukları desteklemeye yönelik çözüm odaklı politikaların ve programların geliştirilmesini zorlaştırmaktadır (Powell et al., 2019).

Araştırmalar, engelli annelerin çocuklarının erken yaşta sorumluluk bilinci geliştirdiğini ve genellikle empati ile problem çözme becerilerinde yaşlılarından önde olduğunu ortaya koymaktadır (Preston & Jacob, 2012; Topal & Çınar, 2024). Ancak, bu çocuklar aynı zamanda yüksek seviyede stres, kaygı ve sosyal dışlanma riski ile karşı karşıya kalmaktadır (Mushtaq & Akhour, 2016). Bu özellikleriyle, engelli annelerin çocukları, özel bir destek mekanizmasına en fazla ihtiyaç duyan gruplar arasında yer almaktadır.

ENGELLİ ANNELERİN ÇOCUKLARININ KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL ZORLUKLAR

Toplumsal önyargılar ve ayrımcılık, engelli annelerin çocuklarının maruz kaldığı temel sorunlar arasındadır. Okulda, sosyal etkinliklerde veya toplumsal yaşamın farklı alanlarında bu çocuklar, annelerinin engelliliği nedeniyle yaşlılarından farklı muamele görebilirler. Bu durum, çocukların özgüven seviyelerini ve sosyal uyum becerilerini olumsuz etkileyebilir. Buna karşın, eğitimciler ve sağlık profesyonelleri, bu çocukları destekleyecek yapısal mekanizmalar geliştirerek bu etkileri azaltabilir (Powell et al., 2019; WHO, 2020).

ÇOCUK HEMŞİRELERİNİN KRİTİK ROLÜ

Çocuk hemşireleri, engelli annelerin çocuklarına yönelik kapsamlı bir destek mekanizması oluşturulmasında hayati bir role sahiptir. Sağlık profesyonellerin katkıları, özellikle şu alanlarda önem kazanmaktadır (Çınar & Karataş, 2023).

1. Psikososyal Destek: Bireysel ve grup terapileri düzenlenerek bu çocukların kaygı ve stres seviyelerinin azaltılması sağlanabilir.

2. Eğitim ve Farkındalık: Aile bireyleri ve çocuklar, engellilikle ilgili bilgilendirilerek toplumsal önyargıların kırılmasına katkıda bulunabilir.

3. Multidisipliner Yaklaşım: Psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve eğitimcilerle birlikte çalışılarak bütüncül bir destek sistemi sağlanabilir.

4. Ebeveyn-Çocuk Etkileşimini Destekleme: Anne-çocuk bağlarını güçlendiren rehberlik hizmetleri sunulabilir.

5. Savunuculuk Rolü: Engelli çocukların haklarını savunma, sağlık sistemi içinde çocuğun/ailenin haklarının öneminin kavranması ve yasal düzenlemelerin oluşturulması için girişimlerde bulunarak savunucu rolünü yerine getirebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Engelli bir annenin çocuğu olmanın getirdiği karmaşık dinamikler, bireylerin hem duygusal hem de sosyal gelişimleri üzerinde kalıcı etkiler yaratabilir. Ancak, bu alanda yapılan akademik çalışmaların yetersiz olması, konunun tam anlamıyla kavranmasını ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini engellemektedir.

Bu bağlamda şu öneriler sunulmaktadır:

- Eğitim kurumlarında engellilik farkındalığı programları yaygınlaştırılmalıdır.
- Aile temelli multidisipliner destek sistemleri geliştirilmelidir.
- Toplumsal önyargıların azaltılması için medya kampanyaları düzenlenmelidir.

Engelli annelerin çocuklarına yönelik kapsamlı destek sistemleri, bireylerin yaşam kalitesini artırmanın yanı sıra daha kapsayıcı bir topluma katkı sağlayacaktır. Çocuk hemşireliğinin bu alandaki etkin rolü hem bireysel hem de toplumsal seviyede dönüşümü mümkün kılacaktır.

KAYNAKLAR

- Çınar, N., & Karataş, H. (Eds.). (2023). Görme, İşitme, Fiziksel Engelli Annelerin Çocuk Bakımı. Akademisyen Kitabevi.
- Mushtaq, S., & Akhouri, D. (2016). Self esteem, anxiety, depression and stress among physically disabled people. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(4), 64, 125-132.
- Powell, R. M., Mitra, M., Smeltzer, S. C., Long-Bellil, L. M., Smith, L. D., Rosenthal, E., & Iezzoni, L. (2019). Adaptive parenting strategies are used by mothers with physical disabilities who are caring for infants and toddlers. *Health & Social Care in the Community*, 27(4), 889-898. <https://doi.org/10.1111/hsc.12701>
- Preston, P., & Jacob, J. (2012). National survey of students who have parents with disabilities. Unpublished preliminary analyses.
- Preston, P., & Jacob, J. (2012). National survey of students who have parents with disabilities. Unpublished preliminary analyses.
- Şen, M. (2018). Türkiye’de engellilere yönelik istihdam politikaları: sorunlar ve öneriler. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 129-152.
- Topal, S., & Çınar, N. (2024). Experiences of Mothers With Physical Disabilities in the Care of Their Children and Their Expectations From Nurses. *Research and Theory for Nursing Practice*, 38(2), 270-292.
- World Health Organization (WHO). (2020). Disability. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/disability#tab=tab_1 (Accessed January 1, 2024).